

Orkneje a Hebridy - divoké Škótske ostrovy

Program zájazdu

1. deň

EDINBURGH – ROSSLYN – MELROSE

Priletíme do **Edinburghu** a cestu za škótskou históriou začneme v **Rosslyn Chapel**. Zvonku nenápadná, vnútri však takmer bez jediného hladkého kameňa — steny pokrývajú stovky kamenných reliéfov, viac než sto pohanských „zelených mužíkov“, sedem smrteľných hriechov aj anjel hrajúci na gajdy. Najslávnejší je Učňov stĺp, ku ktorému sa viaže temná legenda: kým bol majster kamenár preč hľadať inšpiráciu do Ríma, jeho učeň stĺp vytesal sám — a keď sa majster vrátil a uvidel, aké je to dielo krásne, v návale žiarlivosti ho zabil. Tvár mladíka s ranou na čele vraj dodnes hľadá z jedného z rohov kaplnky. Práve táto atmosféra záhad urobila z Rosslynu dejisko Da Vinciho kódu. Ďalšou zastávkou bude **Melrose Abbey**, jedno z najbohatších škótskych opátstiev, ktoré po stáročia ukrývalo srdce Roberta Brucea: kráľa, ktorý na začiatku 14. storočia vybojoval krajine nezávislosť od Anglicka. Umierajúc si v roku 1329 želal, aby jeho srdce doniesli do Svätej zeme; rytier, ktorý ho v striebornej schránke niesol, však padol v boji v Španielsku a srdce sa vrátilo domov. Olovenú schránku tu archeológovia znovu našli až v roku 1996 a nad miestom, kde je uložená, dnes stojí kameň s veršom o tom, že šľachetné srdce nenájde pokoj bez slobody. A ak zdvihneme oči k múrom, medzi chrličmi objavíme aj takú kuriozitu, ako je prasa hrajúce na gajdy.

2. deň

EDINBURGH

Dnešok patrí stredovekému **Edinburghu**, jednému z najpôsobivejších miest sveta. Prechádzka po **Princes Street Gardens** či vyhládka z kopca **Calton Hill** nám ponúknu tie najkrajšie panorámy. Neskôr sa vydáme po dláždenej **Royal Mile** — Kráľovskej míli — okolo katedrály St. Giles až k palácu Holyrood. Navštívime aj

Edinburghský hrad, ktorý ukrýva korunovačné klenoty, najstaršie kráľovské insígnie v Británii. Ich osud znie ako dobrodružný román. Keď Cromwell v 17. storočí dobýjal Škótsko a anglické klenoty už dal roztaviť, tie škótske sa podarilo ukryť — **o tom viac zajtra**. Po únii s Anglickom v roku 1707 ich zamkli do dubovej truhlice v Korunnej komnate a zabudli na ne. Šírili sa reči, že ich Angličania potajme odviezli do Londýna. Až v roku 1818 dostal spisovateľ Walter Scott kráľovské povolenie truhlicu otvoriť — a koruna, žezlo aj meč v nej ležali zabalené v plátne presne tak, ako ich tam nechali o 111 rokov skôr.

3. deň

ST. ANDREWS – DUNNOTTAR – ABERDEEN – KIRKWALL

Po raňajkách sa vydáme na sever. Čaká nás prejazd cez Forthský záliv a pohľad na **Forthský železničný most**, veľdielo škótskeho inžinierstva 19. storočia. Pokračujeme do mestečka **St. Andrews** na pobreží Severného mora, ktorému tajomnú kulisu robia rozvaliny kedysi najväčšej škótskej katedrály. Sídli tu najstaršia škótska univerzita. Naša cesta po pobreží pokračuje k dramatickým scenériám hradu **Dunnottar Castle** na strmom morskom útese. A práve sem sa vracia príbeh o korunovačných klenotoch: keď Cromwellovo vojsko v roku 1652 hrad osem mesiacov obliehalo, koruna, žezlo aj meč boli ukryté vnútri. Obrancovia ich spustili po lane dolu morským útesom k žene, ktorá dole predstierala, že zbiera riasy — a tá ich odniesla do neďalekého dedinského kostolíka a zakopala pod dlážku. Keď posádka napokon kapitulovala, Cromwellovi muži našli prázdnu skriňu. Klenoty ležali pod kostolnou podlahou osem rokov, kým sa na trón nevrátil kráľ. Pre svoju divokosť si Dunnottar vybral aj režisér Franco Zeffirelli, ktorý sem v roku 1990 zasadil dánsky Elsinore vo filmovom Hamletovi. Potom pokračujeme do **Aberdeenu**, centra škótskeho ropného priemyslu, kde sa v podvečer nalodíme na trajekt. V neskorých večerných hodinách sa vylodíme v **Kirkwalle**, hlavnom meste Orknejských ostrovov.

4. deň

ORKNEJE - KIRKWALL - SKARA BRAE - RING OF BRODGAR - MAES HOWE

Dnes budeme objavovať **Orkneje**, ktoré patria k najcennejším archeologickým lokalitám v Európe. Začneme prehliadkou **Kirkwallu** — pozrieme si **katedrálu sv. Magnusa** postavenú z červeného pieskovca a starý biskupský palác zo 16. storočia. Neskôr nás čaká neolitické sídlisko **Skara Brae**. Päťtisíc rokov ho ukrývali piesočné duny a na svetlo ho vyniesla až víchrica v zime roku 1850, ktorá z pahorka strhla trávnik a odhalila kamenné domy pod ním. Sú staršie než Stonehenge aj než Veľká pyramída v Gíze — a zachovalo sa v nich dokonca kamenné zariadenie: posteľe, police a v každom dome odtok, ktorý slúžil ako záchod. Také pohodlie mali Orkneje znovu až v 20. storočí. Nasleduje megalitický kruh **Ring of Brodgar**, záhadné **Standing Stones of Stenness** a pohrebná mohyla **Maes Howe** z čias okolo roku 2800 pred Kristom. Jej chodba je nasmerovaná tak, že v dňoch okolo zimného slnovratu zapadajúce slnko presvieti priamo do vnútornej komory. O tri a pol tisícročia neskôr sa dnu vlámali Vikingovia, ktorí sa tu ukryli pred búrkou, a do stien vyryli runy - hranaté písmená zložené len z rovných čiar, aké sa dali ľahko vyrezať nožom do kameňa. Vznikla tak najväčšia zbierka runových nápisov mimo Škandinávie a znejú prekvapivo súčasne: chvastanie sa ukrytým pokladom, žarty aj poznámky o krásnych ženách. Podvečer sa nalodíme na trajekt a počas asi hodinu a pol trvajúcej plavby na pevninu sa pokocháme výhľadmi na pieskovcové útesy a veže okolitých ostrovov — **Old Man of Hoy** (137 m) je najvyšším skalným pilierom v Spojenom kráľovstve.

5. deň

DUNROBIN CASTLE – LOCH NESS – BEN NEVIS - GLENFINNAN - FORT WILLIAM

Presunieme sa k ďalšiemu skvostu — hradu **Dunrobin Castle**, ktorý pre svoje štíhle kužeľové vežičky prezývajú škótsky Neuschwanstein. S bavorským originálom ho spája len rozprávkový vzhľad; skutočnou predlohou boli francúzske zámky na Loire, podľa ktorých hrad v polovici 19. storočia prestavali, a záhrady pod terasami vznikli podľa vzoru Versailles. So 189 miestnosťami je Dunrobin najväčším sídlom na severe Škótska. Pokračujeme k tmavým vodám **Loch Ness**, kde môžeme skúsiť šťastie, či zazrieme povestnú Nessie. Legenda je pritom oveľa staršia, než by sa čakalo — a prekvapivo sa spája s miestom, ktoré navštívime o dva dni. Prvý písomný záznam o príšere v týchto vodách pochádza z roku 565, keď tadiaľto prechádzal sv. Kolumba z ostrova Iona. Podľa jeho životopisu našiel na brehu miestnych, ako pochovávali muža usmrteného vodným netvorom. Kolumba poslal do rieky vlastného druha ako návnadu, a keď sa príšera vynorila, zdvihol ruku, prežehnal sa a prikázal jej zmiznúť. Bytosť vraj cúvla, „akoby ju ťahali povrazmi“ — a odvtedy o nej ľudia hovoria dodnes. Cestou na juh sa zastavíme pri pohľade na najvyššiu horu Veľkej Británie — **Ben Nevis** — a možno sa nám podarí zazrieť odľukujúcu parnú lokomotívu na **Glenfinnanskom viadukte**, ktorý ste mohli vidieť aj vo filmoch o Harrym Potterovi. Zvláštne je, že most, ktorý dnes pôsobí tak romanticky, bol vo svojej dobe technickou provokáciou: postavili ho v rokoch 1897 – 1901 celý z betónu, bez jediného kamenného kvádra, čo vtedy pôsobilo takmer barbarsky. Meria 380 metrov a nesie ho 21 oblúkov. Ubytovaní budeme v okolí mestečka Fort William.

6. deň

HEBRIDY - OBAN - STAFFA - IONA - MULL - OBAN

Cez škótsku vysočinu dorazíme do prímorského mestečka **Oban**, odkiaľ sa vydáme na plavbu na **Hebridské ostrovy**. Prvý bude ostrov **Staffa** s tajomnou **Fingalovou jaskyňou**. Jej steny tvoria dokonalé šesťhranné čadičové stĺpy, ktoré vyzerajú ako vytesané ľudskou rukou — v skutočnosti ich pred desiatkami miliónov rokov vytvarovala chladnúca láva z toho istého prúdu, aký o kus ďalej vytvoril írsky Obrov chodník. Legenda hovorí, že obor Fingal medzi nimi postavil most cez more. V gaelčine sa jaskyni hovorí „spevná“ a nie nadarmo: klenutý strop robí z príboja hlbokú, katedrálnu ozvenu. V roku 1829 sem priplával mladý Felix Mendelssohn, ozvena ho uchvátila natoľko, že si tému zapísal ešte na mieste — a vznikla z nej slávna predohra Hebridy. Ďalším ostrovom bude **Isle of Iona**, kde navštívime opátstvo. Práve tento maličký ostrov je kolískou kresťanstva v Škótsku: v 6. storočí tu írsky mních sv. Kolumba založil kláštor, odkiaľ sa viera šírila po celej krajine. A podľa väčšiny historikov práve tunajší mnísi okolo roku 800 vytvorili Book of Kells, najkrajší stredoveký rukopis Britských ostrovov — pred vikingskými nájazdmi ho museli vziať na útek do Írska, kde ho v Dubline strážia dodnes. Tretím ostrovom bude **Isle of Mull** — čaká nás jazda rozoklaným pobrežím so skalnými brehmi, kamienkovými a bielymi plážami. Návrat do Obanu.

7. deň

LOCH LOMOND - LUSS - GLASGOW - EDINBURGH - VIEDEŇ / BRATISLAVA

Z Obanu vyrážame k najväčšiemu škótskemu jazeru **Loch Lomond**, na ktorého brehoch leží učupená malebná dedinka **Luss**. Zvyšok dňa patrí **Glasgowu**, najväčšiemu škótskemu mestu, ktoré v čase priemyselnej revolúcie vynikalo stavbou lodí a lokomotív — v jeho najlepších časoch pochádzala z lodeníc na rieke Clyde približne pätina všetkých lodí na svete. Na brehu riečky Kelvin, neďaleko kampusu Glasgowskej univerzity, sa nachádza **Kelvingrove Gallery**, jedna z najvyhľadávanejších galérií na Britských ostrovoch; jej najslávnejším obrazom je Kristus svätého Jána z Kríža od Salvadora Dalího. Srdcom mesta je **katedrála sv. Munga**, ktorá ukrýva pozostatky patróna Glasgowa. Je to jediná stredoveká katedrála na škótskej pevnine, ktorá prežila reformáciu v roku 1560 celá a so strechou — ostatné veľké kostoly v krajine vtedy rozobrali, strhli im strechy alebo ich nechali spustiť. Glasgowskú vraj zachránili samotní mestskí remeselníci, ktorí sa postavili pred jej brány a odmietli pustiť dnu tých, čo ju prišli búrať. Práve okolo hrobu svätca, ku ktorému kedysi prúdili pútnici z celej

Európy, vyrástlo celé mesto. Podvečer sa presunieme na letisko v **Edinburghu**. Odletíme s pocitom, že sme videli dve tváre tej istej krajiny — kamennú, kráľovskú a dejinami preplnenú na juhu, a divokú, veternú a takmer prázdnu tam hore na severe, kde sa ostrovy strácajú v mori. A možno si domov odnesieme aj to, čo sa dá z Orknejí a Hebríd odnieť najľahšie: ticho.